

šanja gotovo pride. Ako bi se državi ne posrečilo doseči to povišanje parlamentarnim potom, bi pa posamezne dežele s pomočjo deželnih zborov zahtevale povišanje doklad na omenjeno davščino in tudi dosegle, in v poslednjem slučaju bi pivo še bolj podražilo. — Če bo le res!

*** Vojaški dopusti za žetve.** Poveljstvo 3. voja je določilo za letos pri pešpolkih, gorskih in trdnjavskih topničarjih in trenu tritedenski dopust za žetve. O tem času se ne vrše nikake orožne vaje niti kako vežbanje. Pri konjenici, poljskih topničarjih in tehniških oddelkih pa se vežbanje nadaljuje in le, če razmere dopuščajo, se odpuste nekaterim na tritedenski dopust. Letošnje vojaške vaje se zaključijo 11. septembra.

*** Italija in Avstro-Ogrska.** Leta 1911 bo v Rimu razstava lepih umetnosti v proslavo 50letnice proglašenja Rima za italijansko prestolnico. Na to razstavo je povabila italijanska vlada oficialno tudi Avstro-Ogrsko vlado, ki je pa vabilo odklonila. Zato navaja vlada sicer tehtnih razlogov, a glavni razlog je pač ta, da se bodo o priliki omenjenega slavlja godile v Rimu stvari, ki bi utegnile zbuhati v gotovih krogih neprijetne spomine.

*** Koliko prispeva država za ljudsko šolstvo.** Država prispeva za ljudsko šolstvo le 563.152 K, čeprav znašajo stroški 87.609.960 kron, ki jih pokrivajo občine, okraji in dežele. Torej znaša državni prispevek le 0,64 odstotkov vseh stroškov. Na Pruskem prispeva država 40 odstotkov za ljudsko šolstvo in na Francoskem 222 milijonov za šole sploh. Ker so učitelji splošno zadovoljni, da se ljudsko šolstvo podpravi, naj bi se poslanci potegovali za podpravljanje, zakaj s tem bi bilo tudi deželni financam najboljše pomagano, ker bi se jim odvzeli tako veliki izdatki.

*** Knežinja Hohenberg postane cesarica?** Pariški „Figaro“ poroča, da se je na nekem banketu, prirejenem povodom poseta nemškega prestolonaslednika na Dunaju, močno opazalo dejstvo, da je knežinja Hohenberg, soproga nadvojvode in prestolonaslednika Franca Ferdinanda, sedela med nemškimi prestolonaslednikom in cesarjem, tako da je bila na ta način kršena etiketa, po kateri bi na onem mestu morala sedeti kaka nadvojvodinja. Pariški dnevnik poudarja, da ta in druge indicije dokazujejo, da je možno, da se nadvojvoda Franca Ferdinanda reši njegovega reversa, podpisane ob njegovi poroki, da ne bo njegova soproga nikdar imela naslova cesarice, da bi knežinja postala cesarica. To želi tudi avstrijsko plemstvo, in sicer toliko bolj, ker bo knežinja proglašena za ogrsko kraljico; potem, ako bi omenjeni revers estal v veljavi, bi bila knežinja kraljica na Ogrskem, a le navadna knežinja v Avstriji.

*** Bojkotno gibanje v Galleiji** se nadalje bolj širi. Akademski bojkotni odbor organizuje to gibanje v mestih in po deželi. Postavil je načelo, da se nima naročati blaga od zunaj, posebno ne iz Prusije. Mnogo trgovcev je že priznalo bojkotnemu odboru pravico, da pregleda njih skladišča in nalepi posebne znamke o pripustnosti prodaje na ono blago, ki se sme prodajati v deželi.

Protialkoholno gibanje.

*** Slovenske učitelje — abstinentne** prosim, da mi blagovolijo čimprej po dopisnici naznaniti svoj naslov, da ustvarimo ožjo organizacijo slovenskega protialkoholnega učiteljstva.

S protialkoholnim pozdravom
Miloš Svanjak,
učitelj,
Strojna, p. Prevalje na Koroškem.

Vestnik.

Sramežljivi junaki. Znano je, da so na občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ nastopili Slomškari in hoteli društvo dobiti v roke. A izpodletelo jim je, in tovariš Žirovnik jim je povedal, da nimamo zaupanja do njih, ker so že toliko oslabei, da potrebujejo dvojno nadzorstvo. To jih je zapelo in spisali so v „Slovenca“ zlobno zavito poročilo, da je tov. Žirovnik rekel, da ne potrebuje cerkvenih postav in da lahko mladino vzgojuje brez vere. Tov. Ž. je poslal „Slovencu“ popravek, ki mu je pristavilo njegovo uredništvo poziv, naj se sedaj oglase tisti, ki so ž. slišali, kako je govoril. To je bilo v „Slovencu“ dne 26. aprila t. l., št. 93. Pa glej! Preteklo je od tedaj cel mesec dni, pa se ni oglašil nobeden tistih „kršansko mislečih“ junakov, ki so prej tako hrabro obrekli. Dobro! Nekaj imate še sramežljivosti v sebi. Le glejte, da vam vsaj ta ostane!

Poziv! Na moj oklice za praznovanje 20letnice mature se je oglasilo še le malo tovarišev. Ker se v kratkem sestane pripravljalni odsek, da končno določi kraj sestanka, prosim še enkrat vse tovariše — maturante iz l. 1889, da prijavijo podpisnemu svoje želje glede sestanka. Posebno štajerske tovariše prosim, da mi naznanijo tudi čas sestanka, ker imajo na Štajerskem glavne počitnice deloma drugače urejene kot pri nas na Kranjskem.

K. Wider,
učitelj v Ljubljani.

Brez javnih čeških šol. Po statistiki, izdelani od krščanskih socialcev, je na Nizje Avstrijskem 26.692 čeških otrok, ki nimajo niti ene češke javne šole. Tako izgleda v deželi, kjer vladajo krščansko-socialni „großösterreicherji“ in posebni prijatelji Jugoslovancov. Proti njim so naši koroški nemški nacionalci nedolžne ovčice ali pa nerodni šušmarji. Bog ne daj, da bi na Koroškem kdaj prišli do vlade — nemški krščanski socialci, ker bi tedaj utegnili Koroški Slovenci še izgubiti te slovenske šole, ki jih imajo sedaj. Koliko se govori o slovensko-češki vzajemnosti in ravno klerikaleci in njih glasila so tisti, ki na eni strani zmeraj vpijejo, da so edini zastopniki te vzajemnosti, na drugi strani pa ne zamudijo nobene prilike, da bi ne kadili zatiralec dunajskih Čehov — Luegerju. Poštena slovensko-češka vzajemnost zahteva, da tega človeka kratkotalo preziramo. Tako bi moralo biti in ne drugače.

Stara pesem! Te dni pošiljajo posamezni c. kr. okr. šol. sveti razglas c. kr. dež. šol. sveta kranjskega z dne 12. nov. 1908, št. 6503, kjer se naznanja, da se vrši v Parizu neka higienična razstava od dne 20. avgusta do 10. septembra t. l. s pozivom, da se tudi lahko slov. učiteljsko udeležijo te razstave. A podpora se ne dobi — „ob Mangels an verfügbaren Mitteln“!!!

Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici so napravili izpit usposobljenosti za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Abram Ema (ital. kot predmet). Brišnik Ana, Elsner Ana, Gabrijel-čič Milica, Hafner Frida, Lavrič Frančiška, Petrič Roža, Pospel Frančiška, Rolih Stefanija, Turšič Hermina, Vavken Ana, Ziegler Antonija in Samec Franc; za ljudske šole s slovenskim in učnim jezikom: Pogorelec Stefanija, Prešeren Helena (nemšč. kot predmet), Sterniš Ema (nemšč. kot predmet). Vovčičina Josipina (nemšč. kot predmet), Vovčič Emilija (nemšč. kot predmet) in Gasperin Rudolf (nemšč. kot predmet). — Ena kandidatinja je bila reprobirana za ljudske šole s slovensko in nemščino, ena za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

Persekucija naprednega učiteljstva na Moravskem. Zastopstvo občine Bistrica pod Hostinom je odpovedalo učiteljstvu stanovanja, ker so učitelji politični in nabožni — šuntarji. Zaslugo o odpovedi stanovanj imajo Nemci in — češki klerikaleci. Ti se združijo z vsakim, ako gre za uničevanje učiteljev. Tudi za slovenske razmere brez komentarja razumljivo!

Kdaj postane učitelj vzgojevalec? Tedaj, ko neha biti nadzornik — policist in začne delovati za otroke in tovariše!

Osebnosti na Kranjskem. C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici je namesto prostovoljno iz šolske službe izstopivše učiteljice Marije Zhorsky pl. Zhoržetove na Jesenicah imenoval začasnim učiteljicam na Jesenicah učiteljico Cecilijo Vilmanovo, na njeno mesto pa kot supletinjo učiteljico Marijo Habetovo.

Postojna je postala s cesarskim odlokom z dne 9. t. m. mesto.

Umrl je v Mariboru po dolgoletnem hiranju filozof, pisatelj in bivši državni poslanec dr. Bartolomej vitez Carneri v starosti 88 let. V državnem zboru je Carneri pripadal nemški liberalni stranki. Povodom 80letnice rojstva ga je modroslovna fakulteta dunajskega vseučilišča imenovala častnim doktorjem.

Jubilej Varaždina. To najstarejše hrvaško mesto praznuje meseca septembra 700letnico, kar je postalo kraljevsko svobodno mesto.

Interpelacija zaradi nemškega okrajnega šolskega nadzornika na Štajerskem. Nemški narodni svet je sklenil, naj se za vse šole z nemškim učnim jezikom na sloven. Štajerskem nastavi poseben okrajni šolski nadzornik — seve Nemeč. S tem se takorekoč izreče sedanjim okr. šol. nadzornikom neka nezaupnica, ker se dvomi o njihovi nepristranosti. V 7. seji poslanske zbornice dne 19. marca 1909. so dr. Ivčević, dr. Šušteršič in dr. vložili na naučnega ministra interpelacijo, ki jo doslovno priobčimo, ker je dozdaj še nobeden list ni niti omenil. Glasi se:

Sicherem Verlauten nach beabsichtigt das Unterrichtsministerium, die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks einem eigenen Bezirkschulinspektor zu übertragen und diesem Inspektor einen Wirkungskreis zu geben, wonach derselbe berechtigt wäre, allen Sitzungen der Bezirkschulräte Untersteiermarks, nachdem ja in fast jedem Bezirke Untersteiermarks deutsche Volksschulen sich befinden, beizuwohnen und auch wahrscheinlich zu stimmen. Den Gefertigten sind die pädagogischen Gründe, welche die Kreierung des Postens eines Bezirkschulinspektors für alle deutschen Volksschulen Untersteiermarks als nötig erscheinen ließen, nicht bekannt und sind dieselben auch der festen Ueberzeugung, daß solche Gründe nicht gegeben sind, daß es sich vielmehr gegebenenfalls nur um eine politische Aktion, lediglich um ein Entgegenkommen gegenüber den Wünschen der Deutschen handelt. Die Aufsicht seitens der demaligen Bezirkschulinspektoren über die deutschen Volksschulen kann keinen Anlaß zu einer Maßregel geben, welche die Unterstellung dieser Schulen unter einen deutschen Bezirkschulinspektor rechtfertigt, welcher selbstverständlich anderen als sachlichen Gesichtspunkten bei seiner Beaufsichtigung Rechnung

tragen soll; denn sonst würde seiner Berufung gegenüber den heute schon die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks ausübenden Schulinspektoren jede Grundlage fehlen. Glaubt die Regierung aber etwa, daß die demaligen Schulinspektoren die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks nicht in einer den pädagogischen Grundsätzen oder dem Gesetze entsprechenden Weise handhaben, dann wäre es ihre Pflicht, dieselben zu einer entsprechenden Betätigung ihrer Amtspflicht zu verhalten, nicht aber geht es an, eine Institution zu schaffen, welche durch sachliche Gründe nicht gerechtfertigt ist und nur ein politisches Entgegenkommen gegen die zirka 10 Prozent der Bevölkerung Untersteiermarks bildenden Deutschen beinhaltet. Es ist merkwürdig, daß die Regierung für solche ganz unnötigen Zwecke Geld hat, während gegenüber Forderungen wirtschaftlicher Natur, die von den slowenischen Abgeordneten mit Berechtigung erhoben werden, das Moment der gebotenen Sparsamkeit besonders oft betont wird. Die Gefertigten stellen demgemäß an Seine Exzellenz den Herrn Unterrichtsminister die Anfragen: „1. Ist die Kreierung des Postens eines Bezirkschulinspektors für die deutschen Volksschulen Untersteiermarks beabsichtigt? 2. Womit rechtfertigt Seine Exzellenz der Unterrichtsminister die Kreierung dieses vom sachlichen Standpunkte ganz unnötigen Postens?“

„Zveza slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ se je svoj čas v tej zadevi obrnila na državnega poslanca g. Robleka, ki je v slovanskem klubu izposloval gori navedeno interpelacijo, zakar mu izrekamo srčno zahvalo.

Odposlanca pruske vlade v štajerski šoli. Pred kratkim sta obiskala „landrat“ Viljem pl. Woyna ter tajnik pl. Lützen iz Berlina, poslance od pruske vlade, slovensko-nemško šolo v Leitersbergu pri Mariboru. Spremljal ju je namestniški svetnik grof Marij Attems in c. kr. šolski nadzornik Schmoranz, temu se je nepovabljen vsilil tudi vnotrščec Pessel. Pruska odposlanca sta kar strmela nad izbornimi uspehi v slovenskih oddelkih. Javno sta pohvalila vrle slovenske učitelje z zatrdilom, da naša šola davno prekaša prusko. Zagotovila sta pa tudi, da bosta pruski vladi vsekako priporočila v nemški Poljski šolski pouk na podlagi materinega — poljskega jezika. — In to izborni šolo so hoteli zagrizeni leitersbersko-karteviski šovinisti popolnoma ponemčiti. G. Pessel, vedja nasprotnikov slovenske šole pa naj si odkrito priznanje pruskih učencev dobro zapiše za ušesa.

Počitniški godbeni kurzi. Na Kaiserjevi godbeni šoli na Dunaju se vrši v letošnjih počitnicah 11. godbeni počitniški kurz. Obsegal bo sledeče predmete: petje, klavir, godala na lok, orgle, pouk o harmonizaciji in kontrapunktu, metodiko za pouk v klavirju in pripravo k državnemu izpitu za godbo. Učiteljem in učiteljicam, ki nimajo za obisk dovolj sredstev, se podelita na zavodu 2 prostora za polovično ceno. — Bavnateljstvo je: Dunaj VII/1.

„Zveza slovenskih izobraževalnih društev“ v Ljubljani se snuje za vsa izobraževalna društva na Kranjskem. Svoje delovanje prične, ako ji pristopi vsaj 10 članic. Pravila objavimo prihodnjič.

Narodni trgovci, obrtniki itd. pozor! Družba sv. Cirila in Metoda namerava letos v svojem koledarju (vestniku) prinesiti pregled vseh slovenskih tvrdk, vseh narodnih podjetij itd. Koledar se razširi po vseh slovenskih pokrajinah, zato je oglašanje v njem velikega pomena. Sprejemali se bodo oglasi od vseh solidnih in strogo narodnih tvrdk. Oglasi so lahko tudi majhni, kakršne prinašajo naši dnevniki v skupnih oglasilih. Seveda bodo tudi pristojbine neznatne. Oglasi naj se pošljejo s popolnim besedilom vsaj do meseca avgusta na pisarno družbe sv. Cirila in Metoda, Ljubljana, Narodni dom.

Prošnja od vseh rodoljubov, šolskih vodstev, založnikov itd.

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prihajajo neprestano prošnje iz obmejnih krajev, posebno iz Koroške, za slovenske knjige. V téh prošnjah se naglašja, da bi bilo treba na Koroško poslati vagon knjig, kakor so jih poslali Čehi Slovkom na Ogrsko. Dobrodošle so vse slovenske knjige. Te knjige so namenjene raznim bralnim društvom, nadalje knjižnicam in šolarjem. Kakor znano, ne poznajo v koroških šolah slovenskih knjig. Da se bodo učenci izven šole urili v slovenskem branju, jim je treba dati lahkega čitila. V ta namen so posebno pripravna šolska berila tudi taka, ki drugod niso več rabna. Takih knjig leži po vseh šolah v izobilju. Družba se prav toplo priporoča za vse slične knjige. Pomagajmo bratom!

Važno za šol. izlete po državnih železnicah. V tej notici v štev. 21. je nastala tiskovna napaka, ki naj se blagovoli popraviti tako: Izletniki nad 10 let stari (ne pa nad 20 let) plačajo samo polovično karto.

Razgled po šolskem svetu.

— **100letnica monakovske akademije upodablajočih umetnosti.** Akademija upodablajočih umetnosti je praznovala dne 13. t. m. 100letnico svojega obstanka. Princ regent je dal o tej priliki akademiji značaj visoke šole.

— **Kazensko postopanje proti dijaku** Kokanoviću, ki je bil zapleten v afero z bombami v Kostajnici, je ustavljeno. Raynotako je ustavljeno kazensko postopanje proti dijaku Jovanoviću, ki je bila zanj že pred sodiščem v Požegi razpisana obravnava. Bil je najprvo obtožen zaradi veleizdaje, pozneje zaradi motenja javnega miru in končno izpuščen na svobodo.

— **77.850 K 63 v za nemške šolske** namene je izdala Kranjska hranilnica l. 1908., kakor svedoči njen računski zaključek, ki je bil pravkar razposlan.

— **Proračun češke Osrednje Matice** Šolske za leto 1909. šteje celoma 1.172.490 K stroškov. Samo za plače učiteljstvu ji bo šteti 400.000 K; pokojninski zaklad mora plačati 120.000 K. Matici je gotovih dohodkov le 147.000 K; darovi in razne zbirke ji morajo prinesiti torej 1.025.190 K. Ogromne številke, ki nam dokazujejo, kolika je češka narodna poživatnost!

— **Nesreča v šoli.** V 3. razredu realne gimnazije v Klosterneuburgu je stopil med odmorom F. Drechenbacher pred součence S. Šluša, nameril nanj pištolo s klicem: „Sedaj te ustrelim.“ — Pištola se je izprožila in krogla je prodrla Šluši prsa ter običala tik pred srcem.

— **Kamen za univerzo v Trstu.** Slovesno polaganje temeljnega kamena za italijansko univerzo bi se imelo vršiti te dni. Prinesli so ga hoteli italijanski dijaki, ki potujejo peš iz Rima v Trst. Bo to sveti kamen, ki je izkapan iz rimskega fora. Določeno je bilo, da ga bodo izvročili v slovesni avdijenci županu tržaškemu, ki položi kamen z mestni muzej. To komedijo pa so jim odsvetovali.

— **Gospodarski poduk v nemški armadi.** Vojaki v Nemčiji se ne učijo samo korakati in streljati. Preteklo zimo so dobili oni, ki služijo drugo in tretje leto, še šolo za poljsko gospodarstvo. Tu se učijo, kako treba delati na polju in v hiši. Za učitelje so odločeni ljudje, ki imajo dosti gospodarskega znanja ter so izvežbani. Glavna skrb je, da bodo mogli ono, kar slišijo, kasneje v resnici uporabljati. Zato govorijo najprvo o eni reči, da jo vojaki dobro razumejo, potem izprašujejo sedaj enega, sedaj drugega o vsem, kar so jim razlagali. Vojaki morajo odgovarjati. Na razpolago so tudi razna orodja in priprave in uči se jih, kako se je posluževati tega orodja. Poučujejo jih tudi o trgovini, industriji in drugih panogah narodnega gospodarstva, seveda toliko, da dobijo nekaj pojma o teh rečeh ter kako se kak posel vrši. Glavni namen je, da se vojak v času službe ne odtuji delu, marveč se vrne domov z razširjenim znanjem in povečano ljubeznijo do kmetovanja. Učitelji jim ob vsaki priliki razlagajo, kako važno je kmetijstvo v življenju države, kako lepo je življenje na vasi in kako je poljedelski poklic pred vsemi drugimi najboljši in najsrečnejši.

— **Šolstvo v Belgiji.** V Belgiji vladajo klerikaleci baš 25 let, t. j. od 1884 naprej. Ko so nastopili vlado, so se takoj vrgli na šolstvo, ki je bilo takrat popolnoma državno in od cerkve docela neodvisno. Klerikaleci v Belgiji se od 1884. pa do 1901. t. l. tako „izpolnili“ šolstvo, da je bilo po uradni statistiki leta 1901 nič manj ko 267 občin že čisto brez šole, nadalje so zaprli 833 osnovnih šol, 184 otrsških vrteev in 1225 nadaljevalnih šol, iz službe so odpustili 1500 učiteljev, nanovo so pa nastavili 3022 „zanesljivih“ učiteljev in učiteljic, ki so jih odgojili na samostanskih šolah v „umstveni in moralni“ pokorščini. Če se občine protivijo prevzeti klerikalne šole na svoj račun, jih vlada k temu prisili na ta način, da jim podeluje državne podpore (iz davčnega denarja). Na ta način uživa državno podporo proti volji občin 833 klerikalnih šol. Tako je štela Belgija leta 1901. nič manj ko 2242 klerikalnih šol s 5433 klerikalnimi učitelji in učiteljicami, ki svojih učencev mnogokrat niti čitati in pisati ne nauče. — In kaj je pridobil cerkev v tej dobi klerikalne vlade? Leta 1880. je bilo v Belgiji 1559 samostanov s 25.462 nunami in menihi, leta 1900 pa je naraslo število samostanov na 2221 s 37.684 nunami in menihi, ki so fatarali imetja v skupni vrednosti 1.035.346.000 frankov ali približno toliko kron! Vrhutega so pa ti samostani imeli še ogromno imetje v hotelih in raznih podjetjih, ki jih vodijo tuje osebe na samostanski račun.

Z gospodarskega polja.

— **Deželno razstavo kranjskih vin s polizkušnjo** priredi novomeška kmet. podružnica od 20. t. m. do 6. junija v Pragi.

— **C. kr. kmetijska družba za Koroško** je imela svoj letni občni zbor. Potrebščin za l. 1909. je 282.674 kron, pokritja pa 280.810 kron. Družba je dobila lani 103.300 K državne in 42.000 K deželne podpore. Za l. 1909. zahteva 114.900 K državne in 44.100 kron deželne podpore, za l. 1910. pa 125.900 K državne podpore.

— **Cene tobaku zvišajo?** V vladnih krogih se bavijo tudi z mislijo povišati cene tobaku. Najprej so hoteli zvišati cene cigaret, kar bi državi neslo 14 milijonov kron, a so to misel opustili. Ni pa izključeno, da vlada, ko spravi pod streho svoj finančni načrt, stopi pred državni zbor z načrtom o zvišanju cen tobaku.